

מועדי ה'

חג שבועות

חודש סיון^א

א. גדולה מעלת וקדושת חודש זה, שקדשוהו שמים במעמד הר סיני, בששי אשר בו, ובו בחר בנו מכל עם ונפלגנו מכל האומות אשר על פני האדמה (וכמאמר המדרש ריש רות שרק בני ישראל נקראו בשם עם^ב), ובחודש זה נשלמה העליה מן הטומאה הגדולה של מצרים, ונתקדשנו ונהיה קדושים, מלאכי השרת מלאכי עליון, ונהיה מרכבה לשכינה. ולכך ראוי לכל איש ישראל לטהר עצמו במקוה טהרה לטבול בערב ר"ח זה, ויהא עזר כנגדו לקבל תוספת קדושת החודש הזה [בית ה' דף רעא ע"א]. והמתענה ביום זה, עי' בבית ה' [שם] במש"כ סגולה לפתיחת הלב.

ב. ביום ראש חודש באו מדבר סיני, ובו ביום פסקה זוהמתן [ועי' ספר האח נפשנו מע' י'], וניתנה בו התורה, כדי שלא יאמרו אומות העולם, אילו נתן לנו אותה היינו מקיימים אותה, ולכך ניתנה בחודש שמזלו תאומים, כנגד יעקב ועשו, להורות נתן ששניהם שווים, לרמוז שכל הרוצה ללמוד יבוא וילמד [לקט יוסף והב"ד בבית ה' דף רעג ע"א, ועי' אחי נועם מע' ס' ומע' ת' ובספר טעמו וראו]. ועוד טעם, להודיע בעליל לארץ שגדולה ענוה, כי סיון גימטריא ענ'ו, על הר סיני שהוא עניו. וניתנה על ידי משה רבינו שנאמר בו [במדבר י"ב ג'] והאיש משה עניו מאד, לרמוז שאין התורה מתקיימת אלא בענוים^ג.

^א חודש סיון מזלו אוריאל, ולכל מזל אין פה ולשון מלבד מזל סיון שיש לו, שנתנה בו תורה לקיים והגית בו יומם ולילה, מועד לכל חי סי' ח' אות ד' בשם ילקוט הראובני דף צב ע"ג יעו"ש. וכתב במועד לכל חי שם דאוי המרבה לו דברים בטלים, ומה גם בחודש הזה ואינו מקיים דברת בם, ואצ"ל המדבר נבלות פה וליצנות ולשה"ר ושקר וחנופה ודבור חול בשבת, ודבור בביהכ"נ ובשעת התפלה ושיחה עם נשים כדי להסתכל ביפין, וכיוצא מאלו כל דבור שאסור לדבר, דכולם איסור עולם בכל עת ובכל זמן, ויגדל ענשו במאד מאד בחדש הזה, דעושה פגם גדול במזל העליון, ולתופסי תורה איסור מוסיף, כי איך יזכו לתורה בפה דוברי לשה"ר וכיו"ב. וכ"כ מהר"א חמוי בספרו בית ה' (הנדפס בספרו בית הבחירה על פסח) דף רע"א ע"ב.

^ב רות רבה פתיחתא א', ויהי בימי שפוט השופטים [רות א' א'], ר' יוחנן פתח ואמר [תהלים נ' ז'] שמעה עמי ואדברה, א"ר יוחנן אין מעידין אלא בשומע, רבי יודן רבבי סימון אמר לשעבר היו קרויין ישראל כשאר כל האומות, סבתא, רעמא וסבתכא, מכאן ואילך אין נקראין אלא עמי, שמעה עמי ואדברה. מאין זכיתם שתקראו עמי, מואדברה, ממה שדברתם לפני בסיני ואמרתם [שמות כ"ד ז'] כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע. ועש"ע.

^ג אמרו בירושלמי ברכות פ"ד ה"ח, תמן תנינן, זה מדרש דרש ראב"ע לפני חכמים בכרם ביבנה, וכי כרם היה שם, אלא אלו ת"ח שהיו עושים שורות שורות ככרם. מיד הלך רבן גמליאל אצל כל א' וא' לפייסו בביתו, ע"כ. ובהיות והיו שם חכמים רבים הנושאים ונותנים בהלכה, הלכה כמותם, ולכאוי מה ענין שהלך ר"ג לפייסם מחמת שהיו שורות שורות ככרם. אלא פי' הרב אגדת אליהו, שהזכיר לו ענין הכרם שגפני הכרם נמוכים וקטנים ושפלים, ועושיין פירות הרבה, ומהן יוצא היין המשמש אלהים ואנשים. ובוזה היו לומדים לקנות מעלת השפלות והענוה, שעל ידה נקנית התורה והקב"ה עמהם, דכתיב [ישעיה נ"ז ט"ו] ואת דכא ושפל רוח, והיו תורתם אמת, והיתה תורתם משמחת אלהים ואנשים. ולכך בהיות והיו יושבים שורות שורות ככרם, מזה היו קונים מדת הענוה, ולכך גם קבעו הלכה כמותם [תוסי' יבמות מה ד"ה שאין לו, וכ"כ בראשונים שם ועי' שאלתות דרב אחאי גאון פרשת יירא ובערוך ערך כרם], ולכך הלך ר"ג לפייסם. וע"ע בדברי הגאון החיד"א יוסף תהלות מזמור קיט

- ג. בר"ח יתחיל ללמוד דיני החג [גר"א סי' תכט], וי"א שיש ללמוד ל' יום קודם החג, וילמדו הל' יום טוב [ב"ח שם ומג"א סק"א].
- ד. ו' ימים אלו שקודם חג השבועות, ינהג בהם בקדושה ובטהרה, ובזה יוסיף הארה גדולה לנשמתו [בית ה' דף רעא ע"א].
- ה. אמרו הקדמונים כי הימים האלה המה לאות ולמופת לכל השנה, כי אם ירבה בהם בתורה ומצוות, כן יהיה מראשית השנה ועד אחריתה, וכן בהפכו ח"ו. על כן כל איש ישראל יקבע עתים לתורה וירבה במצוות ומעשים טובים כפי יכולתו, וירחיק משנאת חנם אשר היא מעכרינו ומעכבת גאולתינו [בית ה' דף רעא ע"ב].
- ו. בהיות דו' ימים אלו ימים קדושים הם, וראוי לנהוג בהם בתכלית הטהרה והקדושה, ראוי ונכון להושיב את התינוקות בקרב הימים האלה בבית המדרש ללמוד תורה, ולא בשבועות דוקא [בית ה' דף ערב ע"ב אות ח'], ועי' מש"כ הרוקח [סי' רצו] בענין המנהג לכתוב האותיות על עוגה ולמרוח עליהם דבש שיאכלנו התינוק וכו', והמנהג לעשות זאת קודם שבועות מחמת המחלוקת אם מותר לאכול עוגות שכתוב בהם האותיות.
- ז. מר"ח סיון אין אומרים תחנון עד י"ב בו, כולל יום י"ב, מפני שהם ז' ימי השלמה, שבהם מקריבים עולי הרגל את קרבנותיהם [חזו"ע י"ט עמ' שכג]. ואין חילוק בזה בין ארץ ישראל לחוץ לארץ, דבחו"ל אין שייך דין השלמת הקרבנות. וה"ה שאין אומרים בימים אלה מזמור יענך ה' ביום צרה ומזמור תפלה לדוד.
- ח. יש שנמנעים מתשמיש המטה ג' ימים קודם חג השבועות, והם שלשת ימי ההגבלה, וכמש"נ [שמות י"ט ט"ו] והיו נכונים לשלשת ימים אל תגשו אל אשה, אם לא בטבילת מצוה, דאף בליל שבועות מותר [כן נהג הכנה"ג וכתב כן בהגה"ט, מועד לכל חי סי' ח' אות ה' ובית ה' דף רעא ע"א ועי' כנה"ג].

ערב חג השבועות

- ט. בספירת העומר ערב חג השבועות, יש לדלג הפסוקים שבלשם יחוד, ומ"מ מנהגינו לדלגם בכל ימי הספירה. וי"נ להוסיף לספירת יום זה תיבת "שלמות" או "תמימות" [סידור ר"ע גאון והב"ד בכש"ט ח"א עמ' תשיד ושכן מנהג אמשטרדם].
- י. בערב חג שבועות, יקדש עצמו ויטהר רעיונו, וישים בדעתו כאילו מחר מקבל תורה בסיני מפי הגבורה. ויום זה הוא יום שמחה, על שאנו זוכים להכנס ליום שזכינו לקבל את התורה ביום זה [בית ה' דף רעד ע"א].
- יא. אין מקיזין דם בערב שבועות שהוא יום טבוח, וכן נהגו בכל ערב יו"ט. דנפיק זיקא לעולם ושמו טבוח, ואי לא קבלו בנ"י את התורה הוא טבח להו' לדמיהו [ש"ע סי' תסח ס"י ונ"כ שם וכן בלבוש ובית ה' דף רעג ע"ב ועו'], ולכך אין לעשות בדיקות דם^ה, תרומות דם וניתוחים שאפשר לדחותם ללאחר מכן, והכל לפי החולי ולפי האדם [מל"ח סי' ח' אות ב', שו"ת ציץ אליעזר ח"ב סי' מו, תורת היולדת פמ"ו ס"ד ונשמת אברם סי' תסח].
- יב. אם חל שבועות ביום א', הדברים הנז' אסורים בערב שבת^ה.
- יג. ערב שבועות יפריש צ"א פרוטות, וישלים עד שיעור ב"פ ב"ן, ויתנם לת"ח עני ועניו, ויש בזה תיקון לעון אדה"ר, עון העגל ופגם הברית והוא סגולה לחשוכי בנים ומקרב הגאולה [מועד לכל חי סי' ח' אות ו' בשם ספר מעשה הצדקה דף קט ע"ב].

אות א' [ליבוּבין דף צח ע"א] ומראית העין עירובין יג. גבי העניו שזוכה לתורת האמת, ובספרו רוח חיים דרוש ו' שקיום העולם הוא על הענוה והיא עיקר התורה והגאולה.

^ד עי' רמ"א ס"ג דכתב דאין לומר עד ז' בסיון, וכ"כ הלבוש, ובשיירי כנה"ג בהגה"ט סק"ו כתב דאין לומר עד י"ג, ושיש נוהגים עד י"ד.

^ה עי' שו"ת רבבות אפרים ח"א סי' שמ שכתב להתיר בבדיקת דם מועטה, ונראה דאין לחלק, וכמש"כ לאסור בזה גם בתורת היולדת הנו"ל.

^ו כה"ח סי' תצח ס"ק צח בשם מהרי"י ברונא סי' קיא, ושהיה מעשה בזה עם מהרי"ו שנכנס למרחץ ומחה בבחורים מלהקיח דם בשם מהרי"ל ולא השגיחו בו והקיזו ונסתכנו, ואמר תיתי להו' דעברו ע"ד המהרי"ל. והיינו רק בשבועות ולא בשאר מועדים, דחמירא טובא.

יד. בערב שבועות יסתפר, ודוקא באותו היום [מועד לכל חי סי' ח' אות ט' בשם חסד לאברהם אזולאי כ"י וכן בכף אחת סי' כב אות א' בשם ספר הכוונות האמיתית], ואם חל שבועות ביום ראשון בערב יסתפר בערב שבת [כף אחת סי' כב]. ויסתפר וכן יגזוו צפרניו קודם הטבילה [בית ה' דף רעג ע"ב].

טו. מ"מ יטבול ביום זה, דחייב אדם לטהר עצמו ברגל, וכל שכן רגל זה שכל בני ישראל טבלו את עצמם אנשים ונשים בציווי השי"ת, וגם כדי שיהיה טהור בהכנסת הרגל, וילמוד את סדר הלימוד בלילה בקדושה ובטהרה [קיצור השל"ה, בית ה' דף רעג ע"ב].

טז. כאשר טובל בערב הרגל, בטבילה ראשונה יאמר הריני טובל לאעברא הוזהמא מעלי, בטבילה שניה יאמר הריני טובל לאעברא לבושין דחול ובטבילה שלישית יאמר הריני טובל לקבל קדושת הרגל [קיצור השל"ה ועי' שעה"כ דף עח ע"א שכתב לטבול ב' טבילות].

יז. מי שקשה לו לטבול, יכול לעשות בביתו שפיכת ט' קבין, ואם גם את זה לא יכול יעשה טבילת ידיים [וכפי שהתבאר במועדי ה' הל' ערב ר"ה].

יח. טוב לקרוא בשעת מנחה גדולה פרשת הקרבנות שבפרשת פנחס, מפרשת התמיד עד סוף הסדר, וסגולת קריאה זו גדולה היא¹. ואם חל יום שבועות ביום א', יקרא זאת בערב שבת, דאין לקרות בשבת קרבנות הבאים על חטא. ומה נעים אם יהיו בכנופיא של מנין עשרה כדי לומר קדיש אחר הלימוד, ויעלה לרצון לפני ה' [רוח חיים סי' תצד סק"ח].

יט. יקשטו בית הכנסת בעשבים ממיני הבשמים². וכתב בבאה"ט דהן מיני שושנים, והטעם לזה הוא מהא דאיתא בשבת פת, דעל כל דיבור נתמלא העולם כולו בשמים [מל"ח שם אות לג בשם קמח סולת ונתן בזה עוד כמה רמזים]. ולכך יש להזהר שלא להריח באמצע התפלה מהשושנים, במקום שאינו יכול להפסיק ולברך, וכן השמש לא יסתובב לחלק השושנים באמצע התפלה, דגורם בלבול, אלא השמש שאינו מכריז המצוות יסתובב בשעת ההכרזה לחלק השושנים. והמנהג שמסתובבים עם צלוחית של מי ורדים בביהכ"נ לעורר הישנים בתוך התפלה, העדרו טוב ממציאאות³.

¹ ע"ש שכתב שאם חל ביום א' יסתפר ביום ו', ונראה פשוט דמיירי שחל ביום ב', והיינו יום א' בערב, דפשיטא דאינו יכול להסתפר אלא ביום ו' אם יחול ביום א', אלא דבהכרח מיירי בחל ביום ב', שישתפר כבר ביום ו' מחמת כבוד שבת.

² כ"כ מהרח"פ במל"ח סי' ח' אות ח' שכך נהג, דידוע דסגולת קרבנות של חג הסוכות שהם ע' פנים כנגד ע' שרים דמתמעטים והולכים, וכל איש ישראל שיש לו איזה תביעה או עלילה וצרה ומצוקה, הנה קריאת הקרבנות הללו הם מסוגלים להתנצל מהם כמ"ש בספר המידות, יע"ש. וכבר אירע מעשה באחד שנכנס בבית האסורים על תביעה אחת, ואמרתי לו שילמוד בכל יום בהיותו בבית הסוהר שהיה מקום מכובד ונקי פרשת הקרבנות הללו, וזה היה בחדש אלול, ומאת ה' היתה זאת דיצא מבית האסורים ביום הושענא רבה, כי הוא היום אשר נשלמים הקרבנות על ע' שרי, והיה הדבר לנס ופלא וענו כולם כי הוא בדוק ומנוסה.

³ עי' מור"ם דכתב מנהג זה בהגה סי' תצד וכ"כ בשיירי כנה"ג בהגה"ט סק"ב. וכתב בברכ"י סק"ו סמך למנהג זה ממ"ש במדרש תלפיות, שהמן אמר לאחשורוש שמנהג ישראל לשטוח עשבים בעצרת (ועי' תוס' ע"ז לג: ושו"ת נוב"ת יו"ד סי' קסא). ואף דכתב החיי אדם [כלל קלא ס"ק יג] בשם הגר"א [מעשה רב השלם קצו, ב] לבטל מנהג זה, מפני שעכשיו הגויים מעמידים ענפי אילנות בימי הגיהם, ויש בזה משום בחוקותיהם לא תלכו. אך כתב בחזו"ע יו"ט עמ' שיו ליישב המנהג ע"פ מש"כ מרן הב"י יו"ד סי' קעח בשם מהר"י קולון, דלא שייך בחוקותיהם לא תלכו אלא במנהג עכו"ם שהוא דרך חוק ללא טעם, או דבר ששייך בו פריצת דרך הצניעות והענוה ונהגו בו העכו"ם, הא בלאו הכי יש לקיים המנהג, וכן פסק מור"ם בהגה שם, והגר"א אזיל לשיטתיה דפליגי בהכי ביו"ד שם, ועי' שו"ת יבי"א ח"ג יו"ד סי' כד וכה.

⁴ ונתנו טעם למנהג זה, ע"פ מ"ש בגמ' [שבת פח:], שבשעה שקיבלו את התורה ושמעו מפי הגבורה, יצאה נשמתן, והוריד הקב"ה טל שעתיד להחיות בו המתים והחיה אותם, וזכר לזה מזלפים מי ורדים.

עוד טעם נתנו בנתינת העשבים והענפים, שהר סיני היה ירוק, והיה מרעה לבהמות, ונאמר [שמות ל"ד ג'] גם הצאן והבקר אל ירעו אל מול החר ההוא [לבוש סי' תצד ס"א]. ועוד נתנו בזה טעם [אוצר כל מנהגי ירוון סי' סא סק"ב] שמשנה רבינו נולד בו' אדר, והצפינוהו ג' ירחים [שמות ב' ב'], ונסתיימו בו' בסיון, ואז נאמר [שם ג'] ותשם בסוף על שפת היאור, ולכך לזכר הצלת משה רבינו מקשטים את הבית בירק.

כ. יש שנהגו להעמיד עצים בבית הכנסת בכדי להזכיר שבעצרת נידונים על פירות האילן [מג"א סי' תצד], וכן שהתורה נקראת עץ חיים^א, ולכך ביום שניתנה תורה מעמידים עצים לכבודה [מלמד להועיל], וכן נאמר על התורה קול ה' שובר ארזים [זכרון אשר].

כא. פורשין פרוכת של יום טוב על פני הקודש [דרשות מהרי"ל הל' שבועות ושיירי כנה"ג בהגה"ט סק"ב].

כב. חג שבועות שחל במוצ"ש, לא יאמר בשבת שהוא הולך לישון בשביל שיהיה לו כח להיות ער בלילה, משום מכין משבת לחול [ספר חסידים סי' רסו והב"ד במג"א ריש סי' רצ]^ב.

שבועות

כג. לא גה"ז עצרת [ש"ע סי' תכח], ואינו חל אלא בימים אבד"ו, וסימנך "אבדו גוים מארצו" [תהלים י"ט ז], על שלא קבלו את התורה [קמח סולת בשם יסוד התשובה, ועי' במל"ח סי' ח' אות לה]. וכיום שמחשבים את הזמנים ע"פ לוח קבוע שתיקן הלל, חג השבועות חל תמיד בו' בסיון^ג.

כד. כמה גדולה מעלת חג זה, דבכל המועדים כתוב זמן מלבד שבועות, דמחמת שעברנו על מה שדבר להם במתן תורה צוה לעשות יוה"כ שבו נתנו לחות שניות, ויוה"כ כנגד שבועות, ולזה אין שבועות בטל כי מעלין בקודש ואין מורדין [בית ה' דף רפב ע"ב אות ה'].

כה. כמה שמות וכמה טעמים יש לחג זה, על כי שרשו שב"ע, ש' שבועות ב' יכורים ע' צרת.

וכן הזכיר מנהג זה הגרי"מ טולידאנו בשריד ופליט סי' ב', ועוד הזכיר שם מנהג תמוה להשליך תפוחים מראש הגג ולקטים אותם התינוקות, ושכן החתן משליך על הכלה תפוחים [ולכאז' ענין התפוחים נו' בתרגום שני על מגילת אסתר סי' ג והב"ד ברוח חיים סי' תצד סק"ד]. אך ע"פ הנו' ראוי להמנע מזאת. עוד מנהג נהגו בצפון אפריקה שהילדים שופכים מים, ומקובל בידם שמי שנשפכו עליו מים ביום זה לא תאונה לו רע כל השנה. ויש שנתנו לזה טעם הנו' שירד עליהם טל להחיותם.

^א כרפואת העצים שמתגלים בהם כל הזמן רפואות חדשות, ועי' ראש דוד פרשת חקת עמ' תנו.

^ב ובאול"צ ח"ג פי"ח סי"א [עמ' קצה] כתבו שאין חשש בצורך מצוה. וראוי לחוש לדברי ס"ח בזה.

^ג כתב הריב"ש סי' צו דלא תלה הכתוב חג השבועות ביום מתן תורה אלא ביום נ' לעומר, אלא שבזה"ז שאנו יודעים בקיבועא דירחא, ולעולם ניסן מלא ואייר חסר, כלים נ' יום לעומר ביום ו' סיון שנתנה בו תורה, ולכך מזכירים בתפלה זמן מתן תורתנו. ועי' מג"א סי' תצד סק"א, דהקשה דקי"ל כר' יוסי דאמר בו' בסיון ניתנה תורה, דקי"ל ביו"ד ס"ס קצו דבעינן לפרוש ו' עונות, ולדין שבועות חל תמיד בו' סיון. ותיירך דמנהגנו עפ"ד הרמב"ם דבעינן רק ג' עונות, וע"ע חזו"ע יו"ט עמ' דש בהערה, דהביא דעכ"פ מו' ימי בראשית היה יום ו' סיון מיועד לקבלת התורה, אך משה הוסיף יום אחד מדעתו [וע"ע שו"ת מנחת יצחק ח"ז סי' לז]. ותלה הכתוב יום חג השבועות בספירה בשונה משאר המועדות. וכתב במדרש אגדה והב"ד בשבלי הלקט סי' רלו דכאשר נתבשרו ישראל לצאת ממצרים, נתבשרו שעתידים לקבל את התורה לסוף חמישים יום ליציאתם, שנא' [שמות ג' י"ב] "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלהים על ההר הזה", ונ' יתירה של "תעבדון" במקום "תעבדו", לרמוז שמקץ נ' יום לצאתם מארץ מצרים, מרוב חיבתם לתורה היו מונים בכל יום ויום, הנה עבר יום אחד, הנה עברו יומיים, דהיה נראה בעיניהם זמן ארוך, מתוך חיבתם הגדולה לתורה, והיו מצפים ומייחלים לקבלת התורה, ולכך קבעו את חג השבועות ע"פ ספירת הימים, וכן הביא בשו"ת הרשב"א ח"ג סי' רפד ובר"ן סוף פסחים. ועוד כתב בשבלי הלקט בשם ר"י החסיד, דבהיות וימים אלו ימי קציר חיטים הם, ההחלקאים נמצאים בשדות, ואין מי שיאמר להם אם אייר מלא או חסר, לכך אמרה תורה תספרו חמישים יום, ואז מקרא קודש יהיה לכם, וכ"כ ברוקח סי' רצד ועי' בזה"ק ח"ג דף צו ע"ב.

שבועות, כנגד ג' שבועות, שבת בראשית, שבת מתן תורה ושבת עולם הבא שהוא שבת הגדול. ומג' אלה נמשך שלימות מעשה דיבור ומחשבה [מעיל שמואל הל' שבועות סי"ג בשם השל"ה].

עוד, ע"ש ז' שבועות של מנין העומר [מט"מ סי' תרצ].

עוד, ע"ש ב' שבועות שביום זה, שבועת עם ישראל שהכריזו נעשה ונשמע. וכן השבועה שנשבע הקב"ה שלא יחליף עם זה ולא ימירנו בעם אחר [מט"מ שם].

כו. ביכורים [במדבר כ"ח כ"ו], ע"ש החובה להביא בזמן זה ביכורי האדמה.

כז. עצרת [שביעית פ"א מ"א ובר"ה פ"א משנה ב], דכתיב מנחה חדשה לה' בשבועותיכם [במדבר כ"ח כ"ו], ומתרגמין בעצרותכום. ועוד הוא לשון מניעה, דכתיב כי עצר ה' [בראשית כ' י"ח], וכן נקרא עצרת, לפי שכשקבלו ישראל את התורה נעצרו מנשותיהם. ועוד, עצרת ר"ת עלה ציד ריש תורה [בית ה' שם אות ד']. והרדב"ז כתב בטעמי המצוות שביום זה מסתיים החג שאנו חוגגים על גאולת עם ישראל, שהתחיל ביציאת מצרים ונסתיים בקבלת התורה, דאף שיצאו ממצרים, לא נהיו לעם עד קבלת התורה וכנז' בריש דברינו, וכעת הוא יום אחרון וסיום חג זה. ועוד כתבו [קדושת לוי] דביום זה אין מצוות מיוחדות כפסח ושבועות, וציון החג הוא ע"י ההעצרות מהמלאכה.

כח. כמו"כ נקרא חג מתן תורה, כנז' בתפלה, שביום זה עמדו בני"י ליד הר סיני וקיבלו את התורה [מט"מ שם].
כט. עוד נקרא בכורי קציר חטים [רש"י במדבר כ"ח כ"ו], והוא ע"ש שתי הלחם שמקריבים במנחת חטים מן החדש.

ליל שבועות

ל. י"א דיש להמתין עד שיהא לילה ודאי, דהיינו זמן צאת הכוכבים⁷, דבעינן תמימות, והיינו לעשות הקידוש. ובמקום הצורך אין להחמיר בזה, ובפרט גבי תפלת ערבית, וכל שכן דאי"צ להמתין לזמן ר"ת⁸. ומקומות שהשקיעה מאוחרת יכולים להקל בזה, ולכל הפחות ימתינו עד תחילת השקיעה, ואחר צאת הכוכבים יאכלו כזית נוסף [חזו"ע יו"ט עמ' שה, ועי' שו"ת יחו"ד ח"ו סי' ל' והלי"ע ח"ג פרשת בראשית על הבא"ח אות יג].

לא. דין הדלקת נרות בשבועות הוא כשאר יו"ט, ואין חשש לתמימות בהדלקת נרות, דלדידן אין קבלת יו"ט בהדלקה. ויש המהדרין להדליק נרות מערב יו"ט, וכך ראוי לנהוג, והנהוגות להדליק קודם הקידוש יש להן על מה שיסמוכו, ורשאיית להמשיך במנהגן [עי' מש"כ בחזו"ע יו"ט עמ' שו"ט⁹, ויקחו אש מנר דולק, ולא יכבו

⁷ י"ג דקות ומחצה זמניות, עי' שו"ת יחו"ד ח"א סי' מו. ובימות הקיץ שהשעה ארוכה יותר, הוא שיעור של כ-15 עד 16 דקות. ומנהג האשכנזים לשער ח"י דקות לערך.

⁸ עי' קיצור שלי"ה דהביא מנהג זה להמתין, וכן במעיל שמואל, ובבית ה' דף רעד ע"א אות ג' הבי"ד, שאת הקידוש לא יעשו עד שיהיה לילה ודאי, והמקדש מבעוד יום מחסר ימי הספירה, ואינן תמימות, ואף אם התפלל ערבית מבעוד יום אין זה כלום, רק יזהר מלקדש עד צאת הכוכבים. ודלא כמש"כ הט"ז לחוש אף לתפלת ערבית. וכ"כ בשיירי כנה"ג בהגה"ט סק"א בשם רבו מהר"ש השני. וכ"כ בסידור היעב"ץ, אלו שמאחרין תפלת ערבית עד הלילה הוא דקדוק קלוש מהאחרונים, אלא יש להקדים כדי להוסיף מחול על הקודש והוא זריז ונשכר ומתקיים זה חזו בידו, כי בעוד שמתפללים הוא כבר לילה, ועיקר הקפידא שלא לאכול כל הלילה. ועי' מל"ח סי' ח' אות כג, שו"ת התעוררות תשובה ח"ב סי' נו וכן בשו"ת יחו"ד ח"ו סי' ל' וחזר ע"ד בחזו"ע יו"ט עמ' שה דבמקום הצורך אין לחוש לזה.

ועי' מש"כ מהר"ח פ' במל"ח סי' ח' אות כג דמנהג עיה"ק טבריא יע"א אתריה דהרב חיים ומלך זיע"א, להמתין בספירת העומר שעה ורביע מהלילה, וכן בהבדלת מוצ"ש ובתקיעת שופר של יוה"כ. וכתב דלפ"ז לכאוי יצטרכו להמתין גם בליל שבועות. והביא שהגאון עמ"ש דף סג ע"ב היקל הרבה בהאי מילתא, וס"ל מר דאין קפידא להמתין.

⁹ עי' חזו"ע הנו"ל שהביא לחוש בזה מדברי הגאון ר' איצלה בלאזער בשו"ת פרי יצחק ח"א סי' ו' ועו', והארכתי בזה במקו"א, אך מ"מ המנהג להדליק בסמוך לקידוש יש לו סימוכין. ועי' קובץ מבקשי תורה, ספר הזכרון על יו"ט בקונט' שלמי אליעזר עמ' רכא-רכט שהביא כל הדעות בזה, וכתב שם

אח"כ את האש, אלא יניחו על צלחת או על הקרקע וכיו"ב עד שתכבה מאליה, ואת הנרות יכינו מבעוד יום, דאין למרח ביום טוב.

לב. יש לברך על ההדלקה "להדליק נר של יום טוב", והנשים שאינן מברכות, טועות הן, וכ"ש אלה שאינן מדליקות, וצריכות לשנות מנהגן. וכך המנהג בכל קהילות ישראל [עי' מש"כ במועדי ה' הל' ערב ר"ה].

לג. אף למנהג בני אשכנז לברך אחר ההדלקה, בערב יו"ט מברכות קודם ההדלקה [משנ"ב סי' רסג ס"ק כז ושש"כ פמ"ד ס"ו, ודעת המג"א דהמברכות אח"כ יש להן על מה לסמוך ועי' שו"ת אור לציון ח"ג פי"ח סי' א'].¹

לד. אין לנשים לברך שהחיינו בהדלקת נרות, אלא יסמכו על ברכת שהחיינו של הקידוש [חסד לאלפים סי' רסג ס"ח, יפה ללב ח"ג דף קיג ע"ד ועי' חזו"ע יו"ט עמ' שו]. ומ"מ המברכות, לא יברכו בין ברכת הדלקת נרות להדלקה, אלא אחר שידליקו נר א' [עי' טהרת המים מע' ז' אות טו"ב וחזו"ע הל' סדר ליל פסח קדש הערה כג]. והנהוגות לברך שהחיינו ביום השני בשעת הדלקת נרות תלבשנה בגד חדש או תניח פרי חדש ותברך שהחיינו [אלהי רבה סק"ג ועי' סי' רס"ג בכף החיים סק"מ]. וטוב שלא יענו אמן על ברכת שהחיינו שבקידוש"י.

לה. ליל חג השבועות מתפללים ערבית כמו בכל יו"ט, ואומרים קודם לכן מזמור יקום אלהים [תהלים סח].
לו. אחר תפלת ערבית בצאתו בשלום מן הקודש, ילך לביתו שש ושמוח לעשות קדושת הלילה [בית ה' דף רעד ע"ב].

לז. ליל שבועות שחל במוצ"ש, ראוי להדליק נרות או גפרורים בפני עצמם לברך עליהם ברכת מאורי האש, בכדי שיהיה אבוקה, ועדיף מאשר להשתמש בנרות שהודלקו לכבוד יו"ט, ואח"כ יניח את הנרות ע"ג צלחת או קרקע וכיו"ב עד שיכבו מאליהן"י.

שמנהג החזו"א והקה"י והגרש"ז אויערבך זצ"ל, וכן יבלחט"א הגרי"ש אלישיב שליט"א להדליק קודם כניסת החג, וכן בערב שבועות, ואף דבעינן תמימות.

ואפשר דמה שחששו להדליק אחר השקיעה משום תמימות, הוא משום מנהג בני אשכנז שבברכה יש משום קבלת שבת, אך לדידן אין לחוש לזה, ואפשר להדליק אף קודם השקיעה ללא חשש.

¹ מרן הגר"ע יוסף שליט"א בספרו שו"ת חזו"ע כרך ב' עמ' קלג, וכדברי שו"ת הר צבי חאו"ח סי' נד. והביא שבשו"ת שבט הלוי [ח"ג או"ח סי' טז] הביא מי שהעיר בזה, וכתב שנראה לו שיש לחלק, שבליל פסח לא היה הפסק, כיון שברכת שהחיינו בליל פסח באה גם על מצות מצה ומרור וסיפור יציאת מצרים, והאשה שבירכה שהחיינו בעת הדלקת הנרות לא נתכוונה לפטור מצוות אלה, לפיכך אף על פי שלברך עוד הפעם שהחיינו אין לזה מקום, אבל אם מכוונת על ברכת שהחיינו של בעלה אין האמן הפסק, אבל בליל שבועות יש להזהר שלא תענה אמן על ברכת שהחיינו שבקידוש משום הפסק וכו' ע"ש. והביא מרן שליט"א שכן מצא לרבינו הרמ"ע מפאנו באלפסי זוטא [סוף פי"ג דר"ה] שכתב, המקדש לאחרים תחלה בליל יום טוב, כשהוא חוזר ומקדש לעצמו לא יחזור לברך שהחיינו, דקיי"ל זמן אימרו אפילו בשוק, וכבר יצא ידי חובת ברכת שהחיינו. ואם קידש לנשים תחלה בליל חג הסוכות חוץ לסוכה, כשחוזר ומקדש לעצמו בסוכה חוזר ומברך שהחיינו, וכן הוא הדין בליל פסח, הואיל וברכת שהחיינו שייכת גם לאכילת מצה, ע"כ. ולפי זה אם קדמו הנשים ובירכו שהחיינו בעת הדלקת הנרות, רשאיות מן הדין אפילו לחזור ולברך שהחיינו בקידוש של ליל פסח, אם עורכות סדר לעצמן. ומכל שכן שאין לפקפק על עניית אמן לאחר ברכת בעליהן. וע"ע בשו"ת קול אליהו או"ח סימן מ"א ובברכ"י סימן תרמ"א סק"א. ומ"מ בשאר ימים טובים יש להזהיר את הנשים שלא יענו אמן בקידוש, אם קדמו ובירכו שהחיינו בשעת הדלקת הנרות. עכ"ד. וחזר וכתב זאת בחזו"ע ימים נוראים עמ' סב. וכן העלה בשש"כ פמ"ד ס"ד. ועי' בשו"ת אור לציון ח"ג פי"ח סי' ב' שכתב להתיר עניית האמן בקידוש.

² עי' שו"ת אור לציון ח"ג פי"ח סי' ו' שכתבו בפשיטות דאפשר להשתמש בנרות שהודלקו לכבוד יו"ט, ולא חשו כלל לענין הא דבעינן אבוקה הנו' בסי' רח"צ ס"ב, אך מ"מ הדבר פשוט דעדיף להדליק נרות ואח"כ להניחן שיכבו מאליהן.

לח. אחר הקידוש ישב בכבוד על שלחנו, ואל ישכח מלהביא אורח על שלחנו בליל זה, ליל מתן תורה וזמן שמחתנו, לשמח נפש הגר האורח העלוב, ואם לא מצא כן, לכל הפחות יביא עניים או יתומים לשמחם בלילה הזה, מה טוב חלקו ומה נעים גורלו [בית ה' דף רעד ע"א אות ו'].

לט. יביא ב' לחמים על שולחנו, שהוא במקום המזבח, ויש בזה זכרון לשתי הלחם שהיו קריבים ביום הבכורים [שיירי כנה"ג בגה"ט סק"ד]. ויעשו לחם ארוך ולו ארבעה ראשים, לרמוז על התורה הנקראת לחם דארוכה מארץ מידה, ובה פרד"ס [מועד לכל חי סי' ח' אות י' ומקו"ד בארחות חיים וכל בו], וטעם נוסף כתבו, שהוא מפני מזל תאומים שמשמש בסיון.

מ. יש לאכול כזית פת בסעודה בלילה וביום [כף אחת סי' כב וע' שו"ת יחו"ד ח"ד סי' לו בהערה], ומ"מ יכול לאכול את הכזית עם ליפתן וכיו"ב [יחו"ד שם ובחזו"ע יו"ט עמ' שז].

מא. מנהג טוב לאכול חמץ ומצה בשבועות [מל"ח סי' ח' אות יא]^ט.

מב. טוב ונכון למעט מאכלו בלילה זה, דהמאכל מביא השינה [בית ה' דף רעד ע"א אות ח'].

מג. יקרא על השלחן מאמר הזה"ק בפרשת יתרו בחודש השלישי דשליט ביה וכו', עד תורה נביאים וכתובים וכולא חד. וביום השני יקרא מהני עשר אמירן עד יברך את עמו בשלום [מל"ח שם אות לט]. ובא"י ראוי שיקרא הכל בלילה ראשון, הוא חלקו בסעודת הלילה וחלקו בסעודת היום.

מד. אם שכח יעלה ויבוא, אינו חוזר, והמחמיר ליטול ידיו שוב ולברך ברכת המזון עם יעלה ויבוא, תבא עליו ברכה^ק. ואם נזכר אחר בונה ירושלים יאמר אשר נתן ימים טובים וכו' [ע' מש"כ במועדי ה' ר"ה סי' ח' סל"ו].

מה. ליל א' דשבועות אסור בזיווג, אם לא שהוא טבילת מצוה [מל"ח סי' ח' אות כד ואחרונים, יעו"ש כ"ג]. ומ"מ מי שיצרו תוקפו מותר [כה"ח ס"ק יד].

^ט וכ"כ בלב דוד פל"א דכתב לאכול מצה בשבועות, והוא זכר ליציאת מצרים דע"מ כן פדיתנו. וכן הביא במל"ח סי' ח' אות יא. וכיו"ב בארחות חיים ובכל בו דטובלים המצה במי זעפארין דמשמח את הלב וכן בבית ה' דף רפא ע"ב אות ג'. וכן הזכיר מנהג זה הגרי"מ טולידאנו בשריד ופליט סי' ב'.

^ב ע'י בב"י סי' קפח ס"ו דדעת הרמב"ם פ"ה מהל' ברכות הי"ב והרא"ש ברכות פ"ז סי' כג דצריך לחזור וכן דעת הר"ן והריטב"א סוכה כז. והמרדכי בביצה פ"ב סי' תרסט, ר"ם מרוטנבורג בתשב"ץ סי' ריד ובטור סי' קפח ועו' ראשונים. אך כתבו התוס' סוכה שם ד"ה אי בעי, דאין זה אלא בלילה ראשון של פסח ולילה ראשון של סוכות, שיש חובה לאכול פת, אך לא בשאר ימים טובים. וכ"כ הרשב"א בברכות מט. ובשו"ת הרשב"א ח"ג סי' רפז. ובהיות ויש בזה ספק ברכות, אין חוזרים לברך. ואמרינן סב"ל אף שהוא כנגד מרן כמש"כ במקו"א. וכמה אחרונים פסקו כן בנד"ד, חסד לאלפים סי' קפח סק"ג, שו"ת מעט מים סי' סה, טהרת המים בשו"ת טהרה מע' ב' אות נב ובבא"ח פרשת חקת את כא. ועי' שו"ת שמש ומגן ח"א סי' יג דכתב דמנהג מרוקו לחזור בכל יו"ט, ודחה דבריו בשו"ת יבי"א ח"ו או"ח סי' כח סוף אות א', ח"ז או"ח סי' כח אות א' ובח"ט או"ח סי' מז ובמילואים, וכן בספרו הליכות עולם ח"ב פרשת חקת אות טו ובחזו"ע ברכות עמ' קג. וכ"כ בשו"ת אור לציון ח"ג פ"ח סי' ט, והוסיפו דהמחמיר ליטול ידיו שוב, תע"ב. וגם בשו"ת עמק יהושע מאמן ח"ג או"ח סי' כח כתב לדחות דעת הגר"ש משאש זצ"ל דאין כן מנהג מרוקו [ועי' בזה בשו"ת שמש ומגן ח"ב או"ח סי' יט] וכן הוא בקיצור ש"ע טולידאנו.

^{כא} ואף בליל טבילה, כתב מהרח"פ שם שמנעו עצמן מלטבול בשביל שיוכל הבעל ללמוד בטהרה כל לילה זה, ולטבול בלילה ראשון ולקיים עונה בליל שני, אינו דרך נכון לפ"ד רבי יהודה החסיד. ומה שעושות הנשים תקון ליתן עליהם מלבוש בעליהם בעבור זה כשאירע אונס שלא יוכל להתייחד עמה, זה מנהג בורות, ומ"מ אם אירע דהוכרח שתטבול אשתו כדי להיות עמה, עכ"פ יזהר האיש לטבול באשמורת, ואזהרה זו איתיה גם בלילה של ר"ה. וגבי לילה שני כתב דבנות ישראל החמירו על עצמן, אי משום דחשיב להו מילתא כדנא לחומרא ואי משום כיסופא. ועי' שער הכוונות דף פט ע"א ופע"ח שער כג פ"א.

לימוד ליל שבועות

מו. קבלה בדינו ללמוד בליל שבועות כל הלילה, שהוא יום קבלת התורה [שיירי כנה"ג בהגה"ט סק"ה], וכן איתא בזה"ק [פרשת אמור דף צח ע"א], חסידים הראשונים לא היו ישנים בלילה הזה והיו עוסקים בתורה, ואומרים בואו לנחול מורשה קדושה לנו ולבנינו בשני העולמות. ועוד איתא בהקדמת הוה"ק [דף ח' ע"א], דכל אלו שמתקנים התיקון בלילה הזאת ושומחים בו, כולם יהיו רשומים וכתובים בספר הזכרונות והקב"ה מברך אותם בשבעים ברכות וכותרים של עולם העליון, ועי' בשל"ה [ח"ב מס' שבועות דף מח ע"א] שהביא מעשה הב"י. ואיתא בפרקי דרבי אליעזר [פמ"א וכן בשה"ש רבה פ"א סי' נו], דנהגו כן לפי שבזמן קבלת התורה ישנו בני כל הלילה, והוצרך הקב"ה להערים משנתם ע"י קולות וברקים. וכתב בחזו"ע [יו"ט עמ' שי], דאיש על העדה יעמוד על המשמר שיהיה סדר הלימוד כהלכה, ואשר יוציאים ואשר יביאם, ולבל יתאספו לשוחח בדברים בטלים, שיצא שכרם בהפסדם [וכמ"ש באוצר המכתבים להרה"ג ר' יוסף משאש סי' אלף ומ']. ולא כאלה חלק יעקב, שכולם אהובים, מנדדים שינה מעיניהם לעשות רצון קוניהם, ולומדים בקדושה ובטהרה, ומקבלים עליהם עול תורה בשמחה ואהבה, אשרי העם שככה לו אשרי הכם שה' אלהיו. וכ"כ במל"ח [סי' ח' אות כ'] דיוהר שלא ידבר שיחת חולין בכל הלילה. ויש שהחמירו שלא לדבר עד אחר קדושת כתר שאז עולין כל קישוטי כלה שעשה בלילה [וזה חי בשם הבעש"ט], ופשוט שאין לדבר אז בחזרת הש"ץ. ואף אם הדבר הכרחי ידבר רק בלשון הקודש, והשח בלילה זה נאה לו השינה והנאה לעולם [ועי' שמחת הרגל ח"ב דף ג' ע"ב]. וכ"כ בבית ה' דף רעד ע"ב אות יד. ומצוה על רב הקהל להזהירם שלא יעסקו בדברי בטלה ושחוק וקלות ראש, כי אז נאה להם השינה והנאה לעולם [יעב"ץ בעמודי שמים ובית ה' דף ערה אות כב].

מו. טעם נוסף ללימוד הלילה הזה, דהמועדים נתקנו כנגד האבות, פסח כנגד אברהם דכתיב ביה [בראשית י"ח ו], לושי ועשי עוגות, שבועות כנגד יצחק שמתן תורה היה בו קול שופר אילו של יצחק, וסוכות כנגד יעקב, דכתיב ביה [שם ל"ג י"ז] ולמקנהו עשה סוכות. ולכך בשבועות יש ללמוד, למתק את הגבורות של יצחק [בית ה' דף רעד ע"א אות י']. ועוד טעם ע"פ דברי מדרש תנחומא דהא דכפה עליהם ההר כגיגית הוא עבור תורה שבע"פ, דעל תורה שבכתב כבר אמרו נעשה ונשמע, ולימוד תורה שבע"פ הוא בלילה, ומשום הכי נעורים בלילה לעסוק בתורה שבע"פ לתקן מה שלא רצו לקבל תורה שבע"פ שיהיו עוסקים בלילה [ישועות יעקב והב"ד בבית ה' שם ע"ב אות יא].

מח. טעם נוסף לזה ע"פ הפשט, וכתבו האבן עזרא [במש"נ היו נכונים], אולי לא ישן אדם מהם בלילה כדי שישמעו קול ה' בבוקר כדרך כהן גדול ביום הכפורים [בתי כנסיות בבית מועד סי' תצד ובית ה' דף רעד ע"ב]²². מט. מי שאינו ישן בליל שבועות, סימן טוב הוא שלא יישן מזלו, וישלים שנתו וזוכה לבנים ובני בנים ת"ח, ועושה תיקון לשכינה ומתקן פגם הראות [מל"ח סי' ח' אות טז בשם אחרונים], וכתב בשמחת הרגל בשם האר"י דהוראת חיי האדם היא בזו הלילה, ולכך יודרו מאד ככל יכלתו [ועי' מל"ח שם אות יז]. ועי' מש"כ בשם בית ה' בכוונה לזכות לזה].

נ. כמה חביב הלימוד ביום זה לפני הקב"ה, שלא נדום רגע אחד מדבקות התורה, ויכולים להפסיק בין ענין לענין לדבר דברי התעוררות ומוסר ופשפוש מעשים ולתקן תקנות ליראת ה', כידוע מהמעשה שהיה בבית מדרשו של מרן מוהר"י קארו זיע"א, שנתגלית השכינה לשושבינה וחזקה ידיים רפות [מעיל שמואל ובית ה' דף רעד ע"ב אות טו].

נא. ישתדלו ללמוד בעשרה, דבכל בי עשרה שכינתא שרייא [של"ה והב"ד במעיל שמואל אות ד' ובבית ה' דף רעד ע"ב וחק יעקב סי' תצד].

²² אך לפ"ד המדרש הנז' אינו. וכן לא שת ליבו לדברי המדרש בשו"ת שרגא המאיר ח"ב סי' קב אות לד דהב"ד האבן עזרא בתור טעם למנהג זה, ואינו. וע"ע בשו"ת לב חיים ח"ב סי' קפ, מל"ח סי' ח' אות טו"ב, יפה ללב ח"ב סי' תצד סק"ב.

גב. אם הקדים ובא ועדיין לא נתקבצו בני החבורה, יתחיל ללמוד מנין המצוות של הרמב"ם, או אדרא זוטא, או תהלים, וכאשר יבואו בני החבורה יתחילו בסדר הלימוד ללא הפסק [כף אחת סי' כב אות כב ובית ה' דף ערה ע"א אות כ'].¹

גג. סדר הלימוד ללילה זה מתוקן ומקובל מפי השמועה, ומפי מהרח"ו הקדוש, וכן לקוח מעץ החיים, וסודו רם ונישא, ולכך הדבר הנכון ללמוד בלילה שבועות הוא התיקון הנדפס בספר "קריאי מועד" [עי' שער הכוונות דף פט ע"א והסתמך על התיקון הנ"ל, וכן בספר יוסף אומץ סי' תתנב]. וכתב בספר בית ה' [דף רעד ע"ב אות טז], דלכן ראוי לכל איש ישראל בלילה הזה שלא יישן אפי' רגע אחד כדי להמשיך אות הכתר העליון לז"א, וכל מי שמכוון לזאת הכוונה ואינו ישן כל הלילה הוא ניצול מכרת כל אותה השנה, שכן אתוון דכת"ר הוא כר"ת, ומובטח לו שישלים שנתו, ולא יבא לו שום נזק, והוראת חיי האדם בלילה ההוא מלאכי השרת מכתירים לנשמתו בג' כתרים, ואשרי לו בעולם הזה וטוב לו בעולם הבא, ע"כ.²

גד. נשים אינן בכלל לימוד לילה זה.³

גה. המיקל ללמוד לימודים אחרים יש לו על מה שיסמוך.⁴ אך ע"פ הקבלה אין ללמוד משניות בזה הלילה וכמש"כ הרב חיד"א [לב דוד פל"א בשם טור ברקת ולודד אמת בתורת השלמים סי' כא] שכן פשט המנהג בירושלים וחברון, ואף דמרון וסיעתו עסקו בלימוד משנה, מ"מ התפשט המנהג כדברי החיד"א דאין ללמוד משניות בזה הלילה [וכ"כ בבא"ח במדבר ד' והשל"ה מס' שבועות כתב ללמוד משניות]. וכתב במל"ח [סי' ח' אות יב] סדר הלימוד בלילה דע"פ הנראה בזוה"ק [בהקדמה ח.]. יש ללמוד תנ"ך, מדרש רבה ומשה עלה אל האלהים, ואנכי ה' אלוך, וגמרא פירק ר"ע [שבת פח] ושאר מאמרים של מדרש שהם רשות, ואח"כ אדרת נשא שהוא ברזי דחכמתא.⁵

גו. כאשר קורא פסוקים, טוב שיקראם בטעמי המקרא [של"ה מס' שבועות], ופסוקי איכה יקראם בלחש [של"ה והב"ד במעיל שמואל אות ה' ובכה"ח סק"ז] וללא ניגון של אבל.

גז. קודם חצות הלילה יקרא קריאת שמע, ובפרט אם התפלל ערבית מבעוד יום.

גח. טוב מעט בכוונה מהרבות שלא בכוונה, ולכך האיש המשכיל ישקיף ויראה להתנהל לאטו בלימודו [בית ה' דף ערה ע"א אות כא].

גט. מי שאינו יכול להתפלל כראוי מחמת עייפות, מוטב שישן מעט בלילה [הגאון יעב"ץ בספר עמודי שמים, מל"ח סי' ח' אות כא, בית ה' דף ערה ע"ב אות ב', ערוך השלחן ועו'].⁶

ס. העוסק בתורה בלילה קדוש זה, ומגישים לפניו תה או קפה, אף שעבר זמן בין כוס לכוס, אינו צריך לחזור ולברך, וראוי שיכוין בברכתו לפטור כל מה שישתה. ומ"מ אם יצא מבית הכנסת וחזר, אף שהניח שם אנשים, לא מהני וצריך לחזור ולברך [שו"ת יבי"א ח"ו או"ח סי' כז, ועי' בה"ח או"ח סי' כב אות לא וח"ט או"ח סי' קח אות פו וכ"כ בשו"ת יחו"ד ח"ו סי' יא ובחזו"ע יו"ט עמ' שיא].

סא. העוסק בחכמת האמת בשבועות רואה סימן יפה בלימודו [כף אחת ס"ס כב]. וכתב במל"ח [סי' ח' אות טו] דודאי דלדור יתום כזה דאין איתנו יודע בסתרי תורה, אהני לן לימוד האדרא רבה קדישא, דקריאתה זוהי הללא, הגם שאינו מבין, כמש"כ בשער הגלגולים ח"ב. וכ"כ בבית ה' [דף ערה ע"א אות יט] שיקרא האדרא זוטא, כי תיקון גדול הוא מאד למטרוניתא כנודע מכמה טעמים.

¹ וגבי אשה שספרה ספירת העומר, עי' שו"ת רב פעלים ח"א בסו"י סי' ט' שתקרא פסוקי התנ"ך וכן עי' בעוד יוסף חי סדר וישלח. וכ"כ בחזו"ע יו"ט עמ' שי דמנהג זה אינו לנשים כמש"כ בר"פ.

² ועי' בזה בשו"ת יחו"ד ח"ג סי' לב ובהלי"ע פרשת במדבר אות ג' וחזר בזה בחזו"ע יו"ט עמ' שי.

³ ועש"ע [אות יג] דכתב בשם מהר"ח הכהן, דהציווי להגות בתורה שבע"פ בדרשות דקראי וברזי דאורייתא, אך לא לשנות במשנה שהיא סוד שפחה דמטרוניתא, דבלילה זה הוא תיקון המטרוניתא ואין מקום השפחה במקום גבירתה. והקשה הגר"ח פ"פ ממעשה דמין זצ"ל, יעו"ש.

ומש"כ שם שאומרים קדיש לאחר תיקון חצות, תמוהים דבריו דבליל יו"ט לא אומרים אף תיקון לאה, והעיר עי"ז בשו"ת יבי"א ח"ט בהערותיו על הספר מועד לכל חי וחזר להעיר בחזו"ע יו"ט עמ' שיא וני"ל כוונתו דבתיקון לאחר חצות יאמרו קדיש.

סב. ישתדל לחדש חידו"ת בחג הקדוש הזה. והוא סימנא טבא לכל השנה, ואם לא זכה לחדש, לכה"פ ילמד או ישמע איזה חידוש אשר לא ידעו מקודם [כף אחת סי' כב אות ח' וכן במל"ח שם אות לד].

סג. קודם האדרא יאמר פתח אליהו, ואשרי האומר האדרא מעומד, והכל לפי כחו של האדם, ושלא יהיה צד יוהרא [מל"ח סי' ח' אות יח].

סד. באשמורת הבוקר יחלקו התהלים בין היחידים [כף אחת סי' כב אות ג' ומל"ח סי' ח' אות יט ועי' בספר יוסף בסדר בתפלה לסוף הלילה].

סה. לא ירבו בקדישים, אלא את הגו' בספר התיקון^{כ"ב}.

סו. גדולה מעלת לימוד תרי"ג מצוות בלילה ויום זה, וילמדם בכונה עצומה, ולא כמצוות אנשים מלומדה, ויחשב לו כאילו עשאם [בית ה' דף רפב ע"ב]^{כ"ב}. והטעם שעשו המשוררים האזהרות בדרך שיר מתוק ולישנא קלילא, כי כוונתן למען ירוץ הקורא בהם, וכדי ללמוד בחג השבועות כל התרי"ג מצוות ולא לשיר ולנגן ח"ו, ותועלת הלימוד הוא כדי לידע המצוות ולמנותם וכל הלומד בהם ומכוין בהם נחשב לו כאילו עשאם [בית ה' דף רפג ע"א].

סז. אין ללכת לישון אחר מחצית השעה קודם עלות השחר [שו"ת בנין עולם סי' א' וחזו"ע יו"ט עמ' שיג].

תפלת שחרית

סח. המהדרין טובלין באשמורת [שער הכוונות דף פט ע"א], ואם לאו יעשה טבילת ידים, ובפרט אם יתעכב בזה לתפלה [עי' מל"ח סי' ח' אות כה וכ"כ בבית ה' דף רעה ע"א אות כד ומקו"ד בזה"ק פרשת אמור], וסודה נורא הוד. ומ"מ לא יטבול בחמין, אף שהוחמו מערב יו"ט. ובצאתו בשלום מן הטבילה יחליף שמלותיו, ילבש לבנים ויתעטף לבנים, וילך לביהכ"נ להיות מיו"ד ראשונים, כי כמה תועליות נמשכו מזה [כמ"כ בספר וימצא דודאים, ערך תפלה, עשרה ראשונים].

סט. זמן ברכות התורה הוא אחר עלות השחר, ואף מי שהיה ניעור כל הלילה יכול לברך ברכות התורה ללא כל חשש, ואין צורך לשמוע הברכות ממני שישן [חזו"ע יו"ט עמ' שיב ובמק"א הארכתי בזה]. וכן שאר ברכות השחר, יכול לברך בעצמו, מלבד ברכת על נטילת ידים שאין מברכים כלל [ש"ע סי' ד' סי"ג ונו"כ שם, ובתשובה הארכתי], וברכת אשר יצר יברך רק אם נצרך לנקביו.

^{כ"ב} עי' של"ה דף קפ ע"א והב"ד במעיל שמואל הלי' שבועות אות ה' שכתב סדר זה, ו' פסוקים מכל סדרא, ג' ראשונים וג' אחרונים, זולת איזה פרשיות נפלאות שראוי לקרותם, וכן מכל ספר וספר מכ"ד ספרים, ובסיום התורה יאמרו קדיש, וכן נביאים ראשונים ואחרונים רק שיקראו ב' הפטרות דיומא כולם, ובסיום נביאים יאמרו קדיש ובכתובים וכו', רק בסתפר תלים יאמרו מזמור השמים מספרים ומזמור יקום אלהים ותמניא אפי, ובסוף משלי כל אשת חיל ויאמרו קדיש. ואח"כ משניות מסכת מזמין נק"ט ובסיום כל סדר יאמרו קדיש, ואח"כ משנה ראשונה ואחרונה מספר יצירה, קדיש, זוהר פרשת אמור וקדיש. תרי"ג מצוות ורמב"ם או סמ"ג ור' חנניא בן עקשיא וקדיש דרבנן, ולכשיאור היום יאמרו כל שיר השירים וקדיש, הרי י"ג קדישים מספר אח"ד, והכל בטעמים ובכוונה ובהאור היום ילכו לטבילה. אך מהרח"פ במועד לכל חי סי' ח' סכ"ב כתב דהפריז על המידה, דלפי מ"ש בתקנות בס"ס חנן אלהים וחמדת ימים פ"ג דלא טוב להרבות בקדישים, אלא דיש כבר אופן להגיע ל"ג מיכלן דרחמי ע"י הקדיש, ד' קדישים בערבית, ועל תנ"ך, א"ר, תקון חצות, תהלים, על הגמ' קדיש ועל ב' מדרשים ועל פרק מוסר, וכן על הבקשות והתפלה לתיקון כרת, הרי י"ג. ולכאו"א כ"כ מיעט רק ד' קדישים דערבית, והשאיר תשעה קדישים אחרים, ומהי מהני בזה.

^{כ"ב} וכתב מהר"א חמוי [בית ה' דף רפב ע"ב] דאלו התרי"ג מצוות לא ניתנו כולם ביום זה, כי אם ב' זמנים ניתנו קצת מצוות, א. אבינו אדם נצטווה ז' מצוות. ב. צדיק תמים נח, נצטווה על אבר מן החי. ג. לאבינו אב המון גוים, הוא אברהם, נצטווה על המילה. ד. לאיש תם יושב אהלים, יעקב אבינו סבא קדישא, נצטווה על גיד הנשה. ה. חאת ליהודה, נצטווה על היבום. ו. במצקים הרעים, היינו במצרים, נצטוונו על קידוש החודש ופסח ופדיון בכורים. ז. שבת ודיניה במרה איפקד, כמ"ש [שמות ט"ו כ"ה] שם שם לו חק ומשפט ושם ניסהו, והשמינית (מעל הטבע) על הר סיני. ועי' בזה בספר עקדת יצחק.

ע. אין להתבטל מהלימוד מחמת המחלוקת שיש בזמן עלות השחר, וילמד עד זמן עלות השחר שהוא ע"ב דקות זמניות קודם נץ החמה, ואז יברך ברכות התורה.

עא. יתגברו בתפלת שחרית, ולא ינום ולא יתנמנם בק"ש או בברכות ובקריאת התורה, כי אז יצא שכרו בהפסדו, כי הכל הולך אחר החיתום [בית ה' דף ערה סע"א].

עב. יאמרו הק"ש בקול רם בדקדוקיה ובטעמיה ובכונה גדולה. בכדי לעורר את העם, וכן מפני שבק"ש רמוז עשרת הדברות [מל"ח סי' ה' אות כח]. ויאמרו בקול רם, אשרי איש שישמע למצותיך ותורתך ודברך ישים על לבו, והוא בכדי לעורר הישנים ולהקיץ נרדמים, ובפרט שעשרת הדברות רמוזים בק"ש כנז' [ספר זכיה דף י"א ע"א ועבודה משא וכן במל"ח סם].

עג. יש שנהגו לשורר אקדמות קודם עליית הכהן לספר תורה [ט"ז ועו].

עד. ביום זה מוציאים ב' ספרי תורה, בראשון קורין חמשה עולים, מבחודש השלישי (שמות י"ט א'), עד ולא תעלה על מזבחי (שם כ' כ"ב) [ש"ע סי' תצד]. דאיתא במדרש [ילקוט ש יתרו רמו רעא], אמר הקב"ה לישראל בני היו קורין את הפרשה הזאת בכל שנה ושנה, ואני מעלה עליכם כאילו אתם עומדים על הר סיני ומקבלים את התורה, אימתי, בחודש השלישי [מט"מ ובית ה' דף רעז ע"ב אות יד]^כ.

עה. נהגו שחכם הקהל קורא השירה ועשרת הדברות, ואין מפסיקים בעליות בקריאת עשרת הדברות [בית ה' דף רעז ע"ב אות יא ו"ב]. וקוראים בציבור בטעם העליון [על הלק"ט סי' ע', בית דוד א"ח סי' סב, מג"א סי' ס"ט תצד ובית יהודה ח"ב סי' כו].

עו. אין לעמוד בקריאת עשרת הדברות [על מש"כ בזה בתשובה, וכן בחזו"ע יו"ט עמ' שיד]^כ. ומ"מ מי שמתפלל בקרב בני אשכנז הנוהגים לעמוד בקריאת עשרת הדברות, יעמוד מעט קודם לכן, שלא יראה שנעמד בעבור עשרת הדברות, דאינו ראוי שישב בין העומדים [חזו"ע סם].

עז. בספר תורה השני קורא המפטיר בפרשת פנחס, וביום הבכורים (במדרב כ"ח כ"ו – ל"א) [ש"ע סם].

עח. מפטירים במרכבה דיחזקאל פרק א', ומוסיפים פסוק ותשאני רוח (שם ג' י"ב) [ש"ע סם]^ל.

עט. יש שלא מניחים קטן לעלות להפטר זה [אמת ליעקב בדיני קריאת התורה סס"ה ובית ה' דף רפ ע"א אות ג' ובאה"ט].

פ. בחו"ל, ביום השני עולים חמשה בפרשת כל הבכור (דברים ט"ו י"ט) עד סוף הסידרא, והמפטיר קורא כביום הראשון, ומפטיר בחבקוק וה' בהיכל קדשו עד למנצח בנגינותי [ש"ע סי' תצד ס"ב]. ואם חל בשבת, מתחיל הקורא בס"ת ראשון מעשר תעשר, ועולים שבעה (שם י"ד כ"ב) [מג"א סק"א].

פא. יקרא מגילת רות בשבועות, שכל הקורא פסוק בזמנו מביא טובה לעולם [סנהדרין קא], וביום זה נולד דוד^ל, ומגילת רות היא יחסו של דוד המלך ע"ה, ולא נכתב אלא בשביל ליחסו, וזה מש"נ [תהלים מ' ח] כי

^כ ומה שאין קורין שור או כשב, כתב לבאר בבית ה' שם ע"א בשם נהר שלום, דתי' בזה דכבר קראה ביו"ט שני של פסח, והקשה ע"ז, אלא דדוקא בשבועות אין לחזור שור או כשב דכיון דביום ב' של פסח הוא יום ראשון של קצירת העומר, וקרינו כל ענין העומר, אין לחזור לקרות עוד עניינו בשבועות, שכבר יצאנו י"ח בקריאתו בתחילת זמן הספירה, ומה בצע שנחזור ונשנהו בסוף ימי הספירה, אך פרשת כל הבכור, אין שום פקפוק לקרות כל סדר המועדות בכל מועד ומועד [וע"ע בספרו בית שמחה הל' ס"ת].

^כ ויש קהילות שנהגו שכשמגיע הש"ץ לפסוק וידבר אלהים וכו', קורין הקהל עשרת הדברות ואח"כ חוזר הקהל. וכתב בספר בית יעקב סי' קכב דאין בזה חשש של תרעומת המינים, דהכל יודעים שבאותו יום ניתנה תורה לישראל. והב"ד בבית ה' דף רעז ע"א, ולענ"ד אינו.

^ל וכתב בברכ"י [סק"ג] בשם מהר"י לינגו דאמרו בזהר חדש [יתרו ד"ה ואראה] דביום שבועות ראה יחזקאל את המרכבה. אך כתיב ברביעי בה' לחדש, והוא בתמוז. ובמחבר"ר סק"ג יישב זאת, וכן יישב זאת הרמ"ז בהגהות לזה"ק דף ס' ע"ד דהוא ביום ד', ע"ש.

^{לא} שהרי הקב"ה ממלא ימי הצדיקים, ונפטר בעצרת. ברכ"י סי' תצד ס"ק יא בשם שמלה חדשה ב"ב יד: וכ"כ בשמחת הרגל לימוד ג' ובמורה באצבע אות רכו וכן הביא בחזו"ע יו"ט עמ' שכא בהערה.

אמרתי הנה באתי במגילת ספר כתוב עלי, אמרתי ר"ת, אודיע מגילת רות תגלה יחוסי הגאון החיד"א ביוסף תהלות שם²³. ואמרו במדרש [ילקו"ש רות רמז תקצו] ומה ענין רות אצל עצרת שנקראת בה בזמן מתן תורה, ללמדך שלא נתנה תורה אלא ע"י יסורין ועוני, וכן הוא אומר [תהלים ס"ח י"א] חיתך ישבו בה תכין בטובתך לעני אלהים²⁴. וטעם נוסף, שכשם שאבותינו נתגייירו במילה וטבילה והרצאת דמים בעת קבלת התורה כך רות נתגיירה כדת וכדין [ביאור הגר"א ס"ס תצ]. ומנהג האשכנזים לברך על קריאת מגילת רות [אור זרוע ח"ב סי' תנה ושבלי הלקט סי' קעד, מג"א ס"ס תצ], ולדין אין לברך על שום מגילה מלבד מגילת אסתר [ב"י סי' תקנט, ט"ז ס"ס תצ] וספרדי הקורא את המגילה בעבור אשכנזים אינו רשאי לברך, אלא אשכנזי יברך והוא יקרא [ע"י שו"ת יב"א ח"א או"ח סי' ל' ובח"ב סי' ג' אות ג'].

ובהא דנולד בעצרת, כתב בשמחת הרגל שם, דרמוז שנולד בעצרת לשון מלוכה, כמ"ש זה יעצור בעמי להעיר לישי ולבניו שהיו סוברין דאשת ישי זנתה והיו שונאים אותו, וכמו שאמרו רז"ל, ונתבאר אצלנו שזהו שאמר הכתוב מזר הייתי לאחי ונכרי לבני אמי, ולעוררם נולד בעצרת לרמוז זה יעצור בעמי. וגם שכיב בעצרת דהגיע ארכי של שלמה כמ"ש רז"ל במדרש רות. וכן בגמ' דילן פרק במה מודלקין דשאל למות אחר השבת והשיבו הקב"ה דהגיע מלכות שלמה ולהכי שכיב בעצרת.

²⁵ עוד הביא שם בשם לקוטי הרמ"ע, ישלם ה' פעלך, גימט' רות. שהיא היתה בת מלכים, בת עגלון מלך מואב, ובאה עתה להיות מלקטת אחר הקוצרים, אחר כל אותו הכבוד, ולפיכך אמר לה ישלם ה' פעלך שעתיד לצאת ממנה דוד, והוא משלים את שמה למנין כתר, ותזכה לראות זרעה בכתר מלכות דוד. הוא פעולת רות, שאמרו ז"ל למה נקראת שמה רות שזכתה ויצא ממנה דוד שרייה להקב"ה בשירות ותשבחות והיה ראוי להיות נפל, וע"י ברכת בוכו שאמר לה ישלם ה' פעלך נעשה ולד שלם. וכתב הגאון החיד"א דדבריו קילורין לעין. וע"ע ביוסף תהלות שם. ועל מש"כ דבזכות ברכת בועז זכה לחיות, תמה ע"ז החיד"א מהא דאדה"ר נתן לו כבר ע' שנה וכן בזה"ק אמרו דיעקב, אברהם ויוסף נתנו לו ע' שנה (ובמק"א נתבאר דקיבל ק"מ שנה ע"ז, והיינו שחי את הימים והלילות, ולולי זה היה נפטר בן ל"ה). ואולי דע"י בועז היה ולד שלם, וכבר ידעו אדם הראשון והאבות מזה, אך לא היה לה חיים כי בעז היה זקן מופלג, ובאותו יום שנשאה נח נפשיה, ולא היה לו חיים לתת לדור מחמת שחי כבר כל שנותיו, ולכך הוצרכו אדה"ר והאבות לוותר לו.

²⁶ וכתב בזה הגאון החיד"א [שמחת הרגל לימוד ג'] דקריאה זו נחמה היא, דאם ראה תראה בעוני תופסי תורה אל תתמה, הבט ימין וראה, רות הצדקת שהייתה עניה ומדולדלת כשקבלה התורה, ולא נתנה תורה אלא ע"י יסורין. אך כל המקיים את התורה מעוני סופו לקיימה מעושר. וזה נלמד מרות, שקיבלת התורה בעוני, ותהי אחריתה חיים ושבע ועושר גדול, שנשאת לבועז, ועד אחרך ראתה דוד ושלמה ע"ה מלכי ישראל בעושר גדול. וכה יעשה לעוסק בתורה מעוני. וזה מורה באצבע דאם חכמי ישראל מצטערים בתחילת לימודם מעוני ומרוב יסורין, יבטחו על טוב אחריתם מרב כל, כשם שמצינו ברות הצדקת, ומשם באר"ה. ולכך מגילת רות נאמרה לקרות ביומא דעצרתא זמן מתן תורתנו. ועוד כתב שם דאף א"ת דאחר שבירת הלוחות נגזר שילמדו תורה בצער, אפשר דגזרה זו היא בתחילת לימודו של אדם, כשרוצה להיות בעל תורה, או לא יבצר שיעבור עליו איזה מהגזרות האלו, או חציין או רובן, כל א' כפי שרש נשמתו, אבל אחר שזכה לתורה ונעשה בעל תורה וגברא רבא באמת, אז יתקיים אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה, ואמרו סופו לקיימה מעושר. וזאת סבת וטעם קריאת רות בעצרת, לרמוז דהעוסקים בתורה בצער וכיוצא, הנה ימים באים ימצאו מנוח, כמעשה שהיה ברות. וזהו אם יקבלו עול התורה באמת ויושר לבב לשמו יתברך, כאשר קבלה רות, אז יזכו לאחרית טוב ועושר וכבוד כרות.

ועוד נלמד ממעשה רות, שהיא כיוונה לשם שמים, ואף שעשה מעשה זר שהלכה אצל בועז בלילה, כל כוונתה הייתה לש"ש וזכתה ויצאו ממנה גדולי עולם, עובד, ישי ודוד המלך ע"ה ומשם נשתלשל כל מלכות בית דוד ומשיח צדקנו. ומוזה ישכיל אנוש, על אחת כמה וכמה מעלות למכוין בתורה ומצוות כונה שלימה ותמימה, ישא ביום ההוא ק"ו, ומה אם בנות לוט שעשו עבירה ולפי האמת היה עבירה ממש, כי טעו במחשבת, עכ"ז בהיות וכוונתן הייתה לש"ש הותרו הנקבות וזכו לכל הכבוד. וגם רות אשר נראה כי עשתה שלא כהוגן, היא תתהלל ומלכים מחלציה יצאו. ק"ו לפועל אמת שפעולתו אמת וצדק בת"ת ומצוות, ויש לו כונה שלימה ברה ונקיה דודאי היא העולה לרצון לפני ה'. והוא עמוד גדול בעבודת ה'.

פב. מנגיני לקורא כתובת התורה, יש הקוראים אותה קודם קריאת התורה ויש הקוראים אחר התפלה. וי"ל בו, תמ"ח לאלף השלישי ולא תמ"ז [מל"ח סי' ה' אות כט].

פג. ילמד האזהרות עם הפרושים וכן מנין המצות [ע"י מל"ח שם אות ל' ושמחת הרגל ח"ב בלימודי ה'].

פד. לימוד תהלים בשבועות יעלה לרצון, דביום זה נח נפשיה דדוד מלך ישראל והוא הלולא דיליה [מחב"ר, מורה באצבע ובית ה' דף רפב ע"ב אות ב, מל"ח שם אות לא, חזו"ע יו"ט עמ' שכ וע"י שו"ת ברית יעקב סי' כו].

פה. ישתדל לעסוק בתורה גם ביום חג השבועות, וכמ"ש [פסחים סה:]: חציו לה' וחציו לכם, וראוי לעסוק בספרי המצוות [ברכ"י סי' תצד סק"י וחזו"ע יו"ט עמ' שכ].

שמחת יו"ט

פו. שמחת יום טוב זה גדולה עד מאוד, ורבה היא על כל שאר ימים הקדושים, כמ"ש מר בריה דרבינא כולה שתא יתיב בתעניתא בר מעצרתא, וכל כך גדולה מעלתו עד שאפילו תענית חלום אין מתענים בו [ע"י לקמן]. ור' יוסף הו"ו עבדי ליה עגלא תלתא, אמר אי לאו האי יומא, כמה יוסף איכא בשוקא [בית ה' דף רפא ע"ב אות ד', וע"י יעב"ץ בעמודי שמים]. ואין שמחה אלא בבשר ויין, ולכך אף האוכלים מאכלי חלב, אין להם להניח מאכלי הבשר. ומ"מ לא יגרר ביותר אחר הבשר והיין, וימנע משחוק וקלות ראש, דאין זו שמחה אלא הוללות, ולא נצטוינו אלא על השמחה שיש בה עבודת היוצר יתברך שמו [רמב"ם פ"ו מהל' יו"ט ה"כ, ש"ע סי' תקכט ס"ב וג' וע"י עמודי שמים, הב"ד במל"ח שם אות מ' וכ"כ בבית ה' דף רפב סע"א אות יט ובחזו"ע יו"ט עמ' שיט].

פז. יש לשמח את הנשים בראוי להן, דהיינו בתכשיטים נאים ובגדים חדשים, וכן את הילדים במשחקים וממתקים [חזו"ע יו"ט עמ' שיט].

פח. ישוררו ביו"ט בפה, שירות ותשבחות, פיוטים ופזמונים אשר יסודתם בהררי קודש, ומ"מ אין לעבור על דת בשביל לשורר ביו"ט [ע"י חזו"ע יו"ט עמ' שיט-שכ].

פט. אין מתענים תענית חלום בשבועות [שירי כנה"ג בהגה"ט סק"ז, פר"ח סק"ג וכה"ח ס"ק לח], וגדולה מעלת יום זה דאף מר בריה דרבינא ישב בתענית כל השנה מלבד יום זה [בית ה' דף רפא ע"ב אות ד].

אכילת מאכלי חלב

צ. נוהגים לאכול בשבועות חלב ואח"כ בשר, ונתנו לזה כמה טעמים:

א. כתב מהרח"פ [מל"ח שם אות מ'], שהוא כדי להורות דאנו מבדילים והמלאכים לא הבדילו, ולכך לא זכו לתורה וזכינו אנחנו [וע"י ספר תורת חיים ב"מ פו ד"ה דקמא קמא ונוהג כצאן יוסף דף סד ע"ג].

ב. עוד הביא מהרח"פ דהוה כז' נקיים, ודם נעכר ונעשה חלב וכן משום דבש וחלב תחת לשונך [וכ"כ בשיירי כנה"ג בהגה"ט סק"ג], וכתב בעמודי שמים [דף סה ע"א] דר"ת [מנחה חדשה לה' בשבועותיכם] הוא מחל"ב [וע"י כל בו, פר"ח, שלחן גבוה ובאה"ט]. ולכך נהגו לאכול דבש וחלב, ע"ש דבש וחלב תחת לשונך, שבאה על התורה.

ג. שלא היה סיפק בידם לשחוט, שאחר שחזרו משמיעת התורה השחיטה היתה צריכה הכנה רבה, לבדוק את הסכינים ולהכשיר את הכלים ועו', ולכך אכלו מאכלי חלב^{לד}.

ד. במחצית השקל כתב זכר לב' הלחם, דהיינו לחם לחלב ולחם לבשר.

ה. דהוי כשני תבשילין בליל פסח, זכר לפסח וזכר לחגיגה, כן אוכלין חלב ואח"כ בשר [רמ"א סי' תצד ס"ג].

צב. יש שהחמירו שלא לאכול גבינה ובשר בסעודה אחת, אלא מברכים ברכת המזון, ואחר כשעה יאכלו הסעודה הבשרית [שיירי כנה"ג בהגה"ט סק"ג] ויש שהקלו בזה [משנ"ב ס"ק טז], ויפריד כראוי וכדין בין אכילת חלב לבשר, ויקנח ידיו ופיזו וינקה השלחן.

^{לד} וטעם זה הביא במשנ"ב ס"ק יב, וראיתי שהקשו בזה, והא תורה ניתנה בשבת, וא"א לשחוט. וגם הגאון הנז' שם ליבו לזה ובספר ליקוטי הלכות [דפ"ר תרפ"ח] כתב בסופו תיקון, דהיינו רק אליבא דרבי אלעזר בן עזריה דס"ל דתורה ניתנה בע"ש ולא בשבת, וכדאיתא בפרקי דרבי אליעזר פמ"ו.

תרומת ספר תורה

צא. התורם ס"ת לבית הכנסת בשבועות, כאילו הקריב מנחה חדשה לה' בזמנה [עי' ברכ"י סי' תצ"ד בשם עוללות אפרים ומל"ח שם אות לו], וכ"כ בית ה' [דף רעו ע"א אות ה'] דכמה מהולל בתשבוחות מי שכתב ס"ת ומקדישו ביום זה מתן תורה כאילו קבלו מסיני^{לה}.

צב. מותר להוביל את הס"ת ברשות הרבים אף במקום שאין עירוב, שהוא צורך מצוה [שו"ת לבושי מרדכי תליתאה או"ח סי' מו, שו"ת חלק לוי או"ח סי' קלח וחזו"ע יו"ט עמ' שכא ודלא כמש"כ בשו"ת פרי השדה ח"ב סי' קכ להחמיר בזה], ומ"מ טוב שבהגיעם לבית הכנסת יקראו בו כמה פסוקים [חזו"ע יו"ט עמ' שכב].

יום טוב שני

צג. בחו"ל, ליל שני ויומו כיום ולילה ראשון, והמעשה במרן הקדוש זיע"א היה בלילה השני. ומ"מ מי שקשה לו להשאר ער גם בלילה זה, ילמד בתחילת הלילה, ולא יסמוך ויאמין על עצמו שיקום מוקדם, וזריזין מקדימין למצוות [עי' מל"ח שם אות מב], ומ"מ ישתדל לקום קודם עלות השחר, לחבר הלילה והיום בתורה.

צד. יוסיף בשמחה ביו"ט שני של עצרת, שחיבה יתירה נודעת לו טפי משאר יו"ט שני של מועד אחר, דהוסיף משה מדעתו והסכים עמו קוב"ה וניתנה התורה ביום זה, ובו נתעברה יוכבד ממשה רבינו ע"ה, ובו עלה להר לקבל שאר התורה [לב דוד פל"א].

צה. בצאת החג יבדיל על הכוס בלבד, ואפילו אם חל ביום ראשון. ואם שכח להבדיל יכול להבדיל עד סוף הלילה שלאחר אסרו חג [שו"ת יב"א ח"ו או"ח סי' מו, חזו"ע ח"ב עמ' תיה ובספרי מועדי ה' הל' ר"ה סי' יב הערה יז ודלא כמש"כ בשו"ת אור לציון ח"ג פי"ח סט"ו דאין לו השלמה אחר הלילה].

איסרו חג – יום טוב

צו. אסרו חג דשבועות, גדול משאר אסרו חג של מועדים אחרים, והיה ראוי שתאסר בו מלאכה [עי' ברכ"י סי' תצד ובמורה באצבע (וע' מראית העין חגיגה יח). עקרי הד"ט סי' כב אות סב ומל"ח שם אות מג]. ונוהגים להרבות קצת באכילה ושתיה ביום אסרו חג [סוכה מה: ומור"ם בהגה ס"ס תכט]. וכנו"ל סעיף ז' אין אומרים תחנון עד י"ב בו.

צז. אין מתענים ביום זה [ש"ע ס"ג^ל], שכאשר חל שבועות בשבת היו מקריבים את שאר הקרבנות ביום ראשון, וכן אלו ימי השלמה להביא את הקרבנות [מג"א סק"ג ואחרונים וחזו"ע יו"ט עמ' שכב]. ואף חתן ביום חופתו לא יתענה, אף למנהג בני אשכנז שהחתן מתענה ביום חופתו [מג"א סי' תקעג סק"א].

צח. בט"ו סיון יקרא הש"ץ פסוקי יהודה שבפרשת ויחי ובזאת הברכה, ויעורר הדבר גאולתינו ופדיון נפשנו [מועד לכל חי סי' ח' סמ"ה], והוא יום לידתו [סדר הדורות דף טו ע"ג]^{לז}.

^{לה} הנה ידועה מעלת הדפסת ספרים לרבים, יחידים ובתי כנסיות ובתי מדרשות, אשר מצוה זו ככתיבת ס"ת, וכן דומה הדבר ללימוד תורה לרבים, כמ"ש בגמ' [כתובות נ.]. הון ועושר בביתו וצדקתו עומדת לעד [תהלים קי"ב ג'], רב הונא ורב חסדא, חד אמר זה הלומד תורה ומלמדה, וחד אמר זה הכותב תורה נביאים וכתובים ומשאלין לאחרים. והתוס' (ב"מ קטו. ד"ה והא רבא) כתבו דהיינו אף שאר ספרים. וכן אמרו במדרש על מש"נ מי הקדימיני ואשלם וגו', אמר רבי תנחום, מי שאין לו נכסים ועושה צדקה וגמילות חסדים, מי שאין לו בנים ונותן שכר סופרים ומשנים, מי שאין לו בית ועושה מזוזה, מי שאין לו טלית ועושה ציצית, מי שאין לו בנים ומוהל, ועושה ספרים ומשאלין לאחרים, אמר הקב"ה זה הקדים וקיים מצותי עד שלא נתתי לו במה לקיימן, צריך אני לשלם ליתן לו ממון ובנים שיהיו קוראים כספרים, הוי, מי הקדימיני לעשות מצוה ואשלם לו שכרה.

^{לו} ומש"כ בספר תמים דעים סי' קמח, דנהגו להתענות ג' ימים אחר שבועות, ביאר דבריו בכנה"ג בהגב"י דהיינו תענית בה"ב אחר שנסתיימו ימי המילואים, וכהא דמתענים אחר סוכות ופסח, כנו' בסי' תצב.

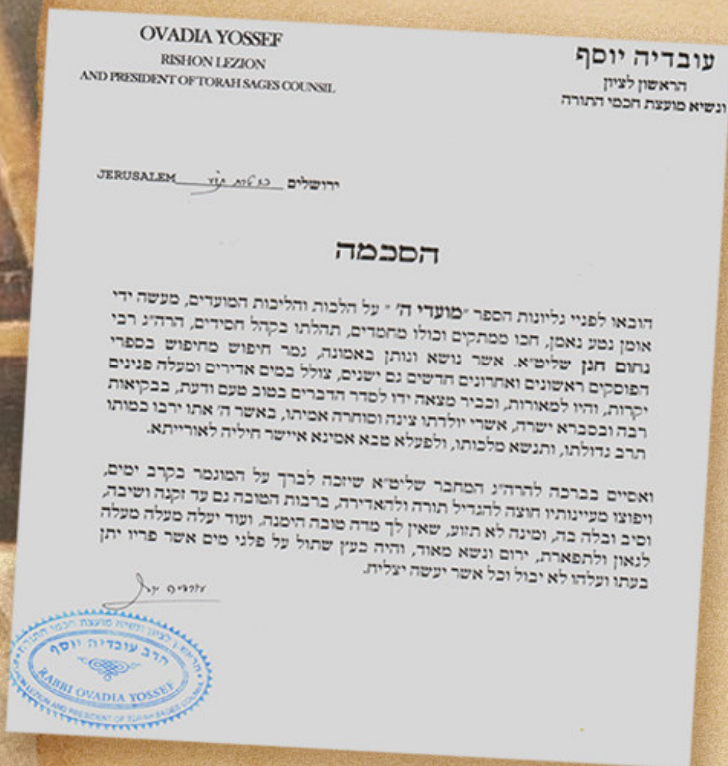
^{לז} וכתב במועד לכל חי סי' ח' אות א', ואת יאודה שלח לפניו [בראשית מ"ו כ"ח], להתקין לו בית תלמוד, דע"י התורה נותנת לו מלכות וממשלה. ועי' עמודי שמים דף טו ע"ב.

לכבוד מעלת כת"ר הי"ו

ידועה היא מעלת הדפסת ספרים לרבים, יחידים ובתי כנסיות ובתי מדרשות, אשר מצוה זו ככתיבת ס"ת, וכן דומה הדבר ללימוד תורה לרבים, כמ"ש בגמ' (כתובות נ.) הון ועושר בביתו וצדקתו עומדת לעד (תהלים קיב ג), רב הונא ורב חסדא, חד אמר זה הלומד תורה ופלפדה, וחד אמר זה הכותב תורה, נביאים וכתובים ומשאלין לאחרים. והתוס' (ב"מ קטז. ד"ה והא רבא) כתבו דהיינו אף שאר ספרים. וכתב גאון עזיניו החיד"א זיע"א (ברכ"י תצד) שהתורם ס"ת בשבועות כאילו הקריב מנחה חדשה לה' בזמנה.

ובעת הזאת, אשר באים וקרבים הימים הנוראים, זיכני ה' ב"ה לסיים את כתיבת הספר "פועדי ה'" חלק ראשון, על חודש אלול וראש השנה, והוא קובץ דינים ופנהגים, הלכות והליכות, וכן תפילות לימי הרחמים והסליחות, ובו כלולים ענייני חודש אלול, הלי הסליחות, הלי שליח ציבור, והלי ר"ה ותקיעת שופר. ובזאת פונה אני אליכם, לעמוד לימיני ולסייעני בהדפסת הספר, אשר יופץ ויחולק בבתי כנסיות ובתי מדרשות, לע"נ הנפטרים, ויבלחט"א להצלחת התורמים והמסייעים. וזכות הלומדים תעמוד לימינם, למען יצליחו בכל מעשה ידיהם, וכמו שאמרו במדרש על מש"נ פי הקדימי ואשלם וגו', אמר רבי תנחום, פי שאין לו נכסים ועושה צדקה וגפילות חסדים, פי שאין לו בנים ונתן שכר סופרים ומשנים, פי שאין לו בית ועושה מצוה, פי שאין לו טלית ועושה ציצית, פי שאין לו בנים ומוהל, ועושה ספרים ומשאלין לאחרים, אמר הקב"ה זה הקדים וקיים מצותי עד שלא נתתי לו במה לקיימן, צריך אני לשלם ליתן לו ממון ובנים שיהיו קוראים בספרים, הוי, פי הקדימי לעשות מצוה ואשלם לו שכרה.

בברכה,
הצב"י נחום חנן

כמו"כ זכה הספר להסכמת מו"ר:
הראשל"צ הגאון ר' אליהו בקשי דורון.
הראשל"צ הגאון ר' שלמה מ. עמאר.
הגאון ר' יצחק יוסף, ר"י חזון עובדיה.
הגאון ר' משה פנירי, ראש בית ההוראה "אפיקי מים".

לפרטים נוספים והנצחות:
ניתן לפנות במיל. ccc111@netvision.net.il
או בטלפון 052-7616774